

ویژه‌نامه
کالج دانشگاه
فردوسی مشهد

سخن سردبیر؛

کالج‌های دانشگاهی راه خروج از تورم آموزشی

دکتر رضا پیش‌قدم؛ معاون آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

در گذشته شاید فردی با گذراندن تنها یک دوره کوتاه مدت مهارت‌آموزی می‌توانست شغلی بدست آورد. بعدها همان دوره مهارتی با دوره‌های دانشی و ارزشی همراه شد و حتی در تعدادی موارد دوره کوتاه مدت را به یک دوره بلند مدت تبدیل نمود، بدون آنکه علم‌آموزی چندانی وجود داشته باشد. این تورم آموزشی منجر به نوعی از مدرک‌گرایی و سوق جامعه به مدارکی است که لزوماً به مهارت‌افزایی ختم نمی‌شود و با پدیده مدرک بی‌مهارت مواجه هستیم. در واقع این امر تا بدان جا پیش رفته است که کاری را که می‌شد با مدرک کارشناسی انجام داد امروزه باید با کسب مدرک دکتری به ثمر رساند و مدرک بر مدرک افزودن ارزش افزوده اجتماعی ایجاد کرده است. در چنین شرایطی، این تفکر به توسعه دانش و مهارت‌های فردی توجهی ندارد و افراد چنین می‌پندارند که با کسب مدارک پی‌درپی می‌توانند شایستگی و کفایت لازم را کسب کنند. اما همانگونه که می‌دانیم، داشتن مدرک برهانی بر داشتن مهارت و حتی دانش لازم نیست و پیامد این تورم آموزشی می‌تواند سرخوردگی فارغ‌التحصیلانی باشد که حتی نمی‌دانند پس از کسب این مدارک باید در چه زمینه‌ای فعالیت کنند و در تعدادی شرایط این مدارک در هیچ‌کجا کارآمد و کاربردی نیست. باید به این نکته توجه کرد که مدرک ممکن است فرد را در بدست آوردن شغل یاری رساند اما به‌طور حتم برای حفظ، رشد و پیشرفت در آن شغل به چیزی فراتر از مدرک نیاز است و این همان کسب مهارت لازم به صورت کاربردی است. از آنجایی که دنیای امروز دنیای کسب مهارت‌های نرم و سخت است، احیای مجدد و جدی کالج‌ها و اعتماد به آن‌ها شاید بتواند راهی مؤثر برای کاهش تورم آموزشی در جامعه باشد و به ایجاد کسب و کار در کشور نیز کمک کند. کالج‌ها می‌توانند مسیری باشند که به افراد در تخصص‌گرایی کمک کنند. کالج‌های دانشگاهی با رشد توانایی‌های فردی و به‌کارگیری آن‌ها در جامعه می‌توانند با تورم آموزشی مبارزه کرده و مهارت‌افزایی کاربردی را جایگزین مدرک‌گرایی صرف کنند. بنابراین، افراد می‌توانند در این کالج‌ها به جای کسب مدارک متعدد دانشگاهی که ممکن است صرفاً کاربردی هم نداشته باشد، آموزش مناسب مشاغل مختلف را ببینند و با حتی با مدارک تحصیلی پایین‌تر برای ورود مستقیم به بازار کار آماده شوند.

جامعه‌ای دانش‌محور

آموزشی معتبر

در اولین کالج دانشگاهی کشور

051-38802388

T.me/CollegeFUM

دانشگاه فردوسی مشهد به‌منظور تأمین نیازهای آموزشی کاربردی جامعه که متناسب با پیشرفت‌های به‌روز علم و فناوری است، اقدام به استقرار مجموعه‌ای نظام‌مند تحت عنوان کالج دانشگاه به‌عنوان اولین کالج دانشگاهی کشور نموده است که متولی اصلی برگزاری آموزش‌های عالی آزاد در دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد.

کالج دانشگاه یکی از حوزه‌های ستادی دانشگاه است که از یک سو از طریق ایجاد دفاتر آموزش‌های عالی آزاد در دانشکده‌ها، پژوهشکده‌ها و واحدهای دانشگاه به مدیریت، برنامه‌ریزی و هدایت کلان آموزش‌های عالی آزاد می‌پردازد و از سوی دیگر و با هدف زمینه‌سازی و حمایت از ظرفیت‌های بین‌رشته‌ای دانشگاه، خود به طور مستقیم برخی از آموزش‌های عالی آزاد که عمدتاً ماهیت بین‌واحدی و بین دانشکده‌ای دارند، را اجرا می‌کند.

سابقه فعالیت، مأموریت و شرح وظایف کالج دانشگاه فردوسی مشهد:

«دوره‌های شبانه و کوتاه مدت» دانشگاه تا سال ۱۳۸۲ عمدتاً به اداره دوره‌های شبانه و بعضاً به صورت موردی به برگزاری دوره‌های کوتاه مدت می‌پرداخته است. از سال ۱۳۸۲ و در پی اجرای برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و بازنگری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در برنامه‌ها، سیاست‌ها و اهداف بخش آموزش‌های عالی، دانشگاه فردوسی مشهد نیز تصمیم به ساماندهی و گسترش دوره‌های شبانه به مقاطع بالاتر (به ویژه به خاطر تغییر ماهوی ایجاد شده در این دوره‌ها و تبدیل آن‌ها به نوبت دوم) از یک سو و همچنین توسعه سازمان‌یافته دوره‌های کوتاه مدت از سوی دیگر گرفت.

از این رو با توجه به شرح وظایف و مأموریت‌های جدید تعیین شده، نام این مجموعه به «مرکز آموزش‌های حرفه‌ای، تخصصی و امور دوره‌های نوبت دوم (شبانه)» تغییر یافت که در ابتدای سال ۱۳۸۴ نیز با مطالعه و مقایسه تطبیقی ساختار و شرح وظایف کالج‌های دانشگاهی در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، تصمیم به انتخاب نام «کالج دانشگاه فردوسی مشهد» برای این مجموعه گرفته شد. بر این اساس فعالیت کالج دانشگاه تا سال ۱۳۸۶ به سه حوزه «آموزش‌های عالی رسمی»، «آموزش‌های عالی آزاد» و «خدمات آموزشی مورد درخواست جامعه» تقسیم می‌شد که پس از ساماندهی دوره‌های نوبت دوم و ایجاد نظام پرداخت الکترونیکی برای دانشجویان این دوره‌ها، ضرورت وجود تشکیلات مدیریتی دوره‌های نوبت دوم در دانشگاه از بین رفت و لذا با تبدیل دوره‌های نوبت دوم کالج به یک واحد خدمات مالی و انتقال آن به اداره کل امور آموزشی دانشگاه، عملاً حوزه «آموزش‌های عالی رسمی» از فعالیت‌های کالج حذف گردید.

نام و نام خانوادگی
دکتر مجید میرزاویزی

نام و نام خانوادگی
دکتر محمدهادی مؤید

نام و نام خانوادگی
دکتر محمدجواد ساعی

نام و نام خانوادگی
دکتر مهدی خواجوی (سرپرست کالج دانشگاه)

نام و نام خانوادگی
دکتر سعید کیوانفر (مؤسس کالج)

نام و نام خانوادگی
دکتر محمود رضائی رکن‌آبادی (رئیس دوره‌های شبانه و کوتاه مدت)

نام و نام خانوادگی	آغاز تصدی	پایان تصدی
دکتر مجید میرزاویزی	۹۷	تاکون
دکتر محمدهادی مؤید	۹۵	۹۷
دکتر محمدجواد ساعی	۹۱	۹۵
دکتر مهدی خواجوی (سرپرست کالج دانشگاه)	۸۹	۹۱
دکتر سعید کیوانفر (مؤسس کالج)	۸۲	۸۹
دکتر محمود رضائی رکن‌آبادی (رئیس دوره‌های شبانه و کوتاه مدت)	۷۷	۸۲

رؤسای کالج دانشگاه از آغاز تاکنون

به لحاظ فعالیت‌های آموزشی و عملکردی، از سال ۱۳۸۲ تا پایان سال ۱۳۸۸ دو دوره از عمر فعالیت‌های آموزش‌های عالی آزاد کالج سپری شده است، دوره سوم آن از ابتدای سال ۱۳۸۹ آغاز گردید و دوره چهارم با اضافه‌شدن ماموریت برگزاری دوره‌های فرعی، آغاز شده است.

دوره چهارم: در دوره چهارم که از مردادماه سال ۱۳۹۲ آغاز شد، ماموریت جدیدی با عنوان برگزاری دوره‌های فرعی به کالج دانشگاه محول شده است. به طور خلاصه دوره‌های فرعی دوره‌هایی هستند که دانشجویان سال دوم به بعد دوره کارشناسی، با شرایط ویژه مثل کسب حداقل معدل مناسب، می‌توانند در آنها شرکت کنند و با گذراندن ۲۱ تا ۲۴ واحد درسی با رشته و تخصصی دیگری که مورد علاقه‌شان است آشنایی پیدا کنند. این دوره‌ها برای دانشجویان امکان تحصیل و کسب مهارت بیشتری را فراهم می‌نمایند.

دوره سوم: در دوره سوم که از ابتدای سال ۱۳۸۹ آغاز شد، دانشگاه فردوسی مشهد در جهت گسترش تعاملات خود با مراکز علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی اقدام به توسعه فعالیت‌های کالج دانشگاه از طریق ایجاد دفاتر آموزش‌های عالی آزاد در سطح دانشکده‌ها، پژوهشکده‌ها و واحدهای خود نمود. بر این اساس کلیه دانشکده‌ها، پژوهشکده‌ها و واحدهای دانشگاه با انجام برنامه ریزی‌های لازم اقدام به استخراج ظرفیت‌های آموزشی کاربردی و تخصصی خود می‌نمایند تا از این طریق دانشگاه بتواند بیش از پیش در جهت کمک به رفع مشکلات و نیز پاسخگویی به نیازهای جامعه گام بردارد.

دوره اول: دوره اول از عمر آموزش‌های عالی آزاد به طراحی ساختار سازمانی منظم و گسترش فیزیکی و کمی دوره‌های آموزشی و نیز جذب تعداد بیشتر دانش‌پذیران گذشت.

دوره دوم: دوره دوم از عمر فعالیت آموزش‌های عالی آزاد کالج از سال ۱۳۸۶ آغاز گردید. در این دوره سیاست قبلی کالج مبنی بر گسترش گروه‌ها و مراکز آموزشی دنبال گردید، لیکن به لحاظ محتوایی، سیاست ایجاد گروه‌های بین‌رشته‌ای و استفاده از ظرفیت‌ها و مزیت‌های رقابتی دانشگاه در پی گرفته شد و به لحاظ ساختاری از گسترش فیزیکی کالج جلوگیری به عمل آمد و توجه به استفاده از ظرفیت‌های فیزیکی موجود دانشگاه در دستور کار قرار گرفت.

رییس کالج دانشگاه فردوسی مشهد:

کالج دانشگاه فردوسی مشهد، رسالت اصلی خود را تأثیرگذاری اجتماعی به منظور تبدیل دانایی به دارایی می‌داند و معتقد است دارایی جامعه در صورتی رشد خواهد کرد که دانایی نهاد‌های دانشگاهی به شکلی هدفمند و مسأله محور مورد استفاده قرار گیرد.

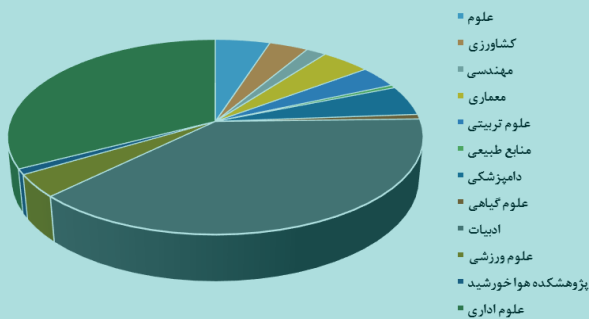
مأموریت کالج دانشگاه از سال ۱۳۸۶ تاکنون به دو بخش زیر تقسیم می شود:

- مأموریت اصلی: مدیریت، برنامه ریزی و برگزاری آموزش های عالی آزاد در قالب
- برگزاری دوره، کارگاه و سمینارهای آموزشی عمومی، نیمه تخصصی و تخصصی در دانشکده ها و پژوهشکده ها و واحدهای دانشگاه
- برگزاری دوره های فرعی
- برگزاری دوره های تقویتی زبان های انگلیسی دانشجویان دکتری
- برگزاری دوره های ارتقاء شایستگی آموزشی دانشجویان دکتری
- برگزاری دوره های ارتقاء شایستگی های تدریس مدرسان مدعو
- برگزاری دوره های آموزشی طرح مراقبان آزمون
- برگزاری دوره های زبان های خارجی (انگلیسی و فرانسه) در مرکز زبان های خارجی کالج دانشگاه
- برگزاری دوره های آموزشی ویژه سازمان ها و نهادها

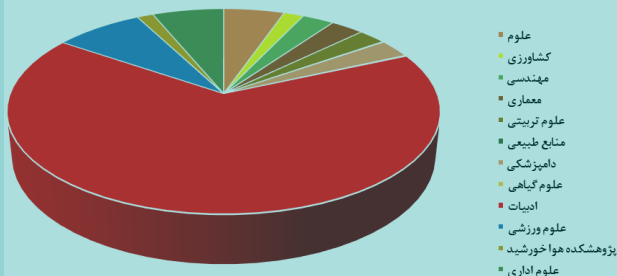
مأموریت فرعی: مدیریت، برنامه ریزی و انجام خدمات آموزشی مورد درخواست بخش های کاربردی جامعه مانند:

- برگزاری آزمون های تخصصی زبان های انگلیسی، فرانسه و عربی
- برگزاری آزمون های استخدامی

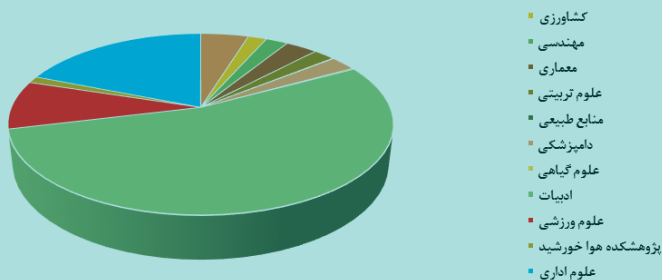
سهم واحدهای مختلف دانشگاه در برگزاری آموزش های عالی آزاد
بر اساس تعداد دانش پذیران - تا اول اسفند ۹۸

سهم واحدهای مختلف دانشگاه در برگزاری دوره های آموزش عالی آزاد
بر اساس مدت دوره تا اول اسفند ۹۸

سهم واحدهای مختلف دانشگاه در برگزاری دوره های آموزش عالی آزاد
بر اساس نفر/ساعت آموزش برگزار شده تا اول اسفند ۹۸

آموزش های برگزار شده در مرکز زبان های خارجی کالج دانشگاه فردوسی مشهد - سال ۹۷ و ۹۸

تعداد دوره های آموزشی	تعداد دانش پذیران	مجموع ساعات آموزش برگزار شده
۱۷۵	۵۶۴۴	۶۲۴۵

جدول آماری آموزش های عالی آزاد برگزار شده در واحدهای دانشگاه فردوسی مشهد - سال ۹۷

تعداد دوره های آموزشی	تعداد دوره های عمومی	تعداد دوره های تخصصی	تعداد دوره های نیمه تخصصی	تعداد دانش پذیران	مجموع ساعات آموزش برگزار شده	نفر/ساعت آموزش برگزار شده
۱۴۰	۲۵	۱۱۲	۳	۴۳۴۷	۱۹۵۸	۷۳۷۴۷

برنامه‌های پیش‌روی کالج دانشگاه فردوسی مشهد

- ✓ طرح جوانه
- ✓ طرح آموزش مداوم
- ✓ و آموزش‌های عالی آزاد مجازی

جوانه؛ طرحی نو از کالج دانشگاه فردوسی مشهد

با بررسی‌های به عمل آمده در برنامه‌ها و حوزه اختیارات کالج دانشگاه و با نگاهی معطوف به اهداف کلان دانشگاه فردوسی مشهد در سیاست‌های بلند مدت، «طرح جوانه» به عنوان طرحی جامع برای شناسایی، جذب و هدایت دانش‌آموزان توانمند در زمینه‌های مختلف علمی، آموزشی، مهارتی و پژوهشی توسط رئیس کالج به شورای سیاست‌گذاری کالج ارائه گردید که مورد تصویب قرار گرفت و آیین‌نامه اجرایی آن نیز مدون گردیده و مصوب شده است.

در طرح جوانه افرادی که دانشجوی دانشگاه فردوسی مشهد نیستند نیز می‌توانند با انتخاب دروس دانشگاهی و گذراندن آنها مدرکی را دریافت کنند که تا سه سال از اعتبار برخوردار است و چنانچه دانشجوی دانشگاه فردوسی مشهد گردند می‌توانند از این مدرک معتبر استفاده کنند و تقاضا دهند تا نمره کسب شده در آن درس در کارنامه تحصیلی ایشان درج گردد.

این طرح می‌تواند از جنبه‌های متفاوت برای مخاطبان مختلف طرح (از جمله گروه‌های آموزشی به عنوان ارائه دهنده درس و دانش‌پذیران به عنوان انتخاب کنندگان درس) مفید واقع گردد.

طرح جوانه از یک سو برای کسی که هنوز به طور رسمی دانشجوی دانشگاه فردوسی مشهد نشده است این امکان را فراهم می‌کند که با امکانات و توانمندی‌های دانشگاه فردوسی مشهد بهتر آشنا شود، رشته‌های دانشگاهی را بهتر بشناسد، با گذراندن دروس قبل از ورود به دانشگاه قسمتی از تحصیل خود را طی کند و از آنجایی که دروس پیشنهادی را گذرانده است، در بدو ورود به دانشگاه امکان بهتری را برای خود به منظور انتخاب دروس در ترم اول به وجود آورد.

از سوی دیگر طرح جوانه کمک می‌کند که گروه‌های آموزشی با ارائه چند درس پایه در طرح جوانه به معرفی گروه خود به صورتی هدفمند و رسمی به مخاطبان بیرون دانشگاهی مبادرت ورزند و در حقیقت آینه‌ای از رشته‌های تحصیلی خود را برای نمای برون دانشگاهی به تصویر کشند.

همچنین طرح جوانه باعث ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای گذراندن دروس پایه دانشگاهی خواهد شد و از رکود و سستی شایع میان دانشجویان ترم اول که ناشی از عدم آشنایی ایشان با سیستم آموزش دانشگاهی است خواهد کاست.

مدرک معتبر کالج دانشگاه فردوسی مشهد در تأیید گذرانده شدن یک درس برای یک دانش‌پذیر، این امکان را فراهم خواهد آورد که حتی اگر او امکان ورود به دانشگاه فردوسی مشهد را نداشته باشد، بتواند از آن برای ارائه به مؤسسات آموزشی یا حرفه‌ای دیگر بهره‌مند شود.

طرح جوانه به علاوه این امکان را برای گروه‌های مختلف آموزشی دانشگاه فراهم می‌آورد که با شناخت بلند مدت حاصل شده در طی یک ترم تحصیلی از یک دانش‌پذیر، توانایی وی را برای ورود به دانشگاه محک بزنند. چنانچه انتخاب دانشجو در برخی رشته‌ها در سال‌های آینده بدون کنکور و صرفاً بر اساس رزومه تحصیلی باشد، طرح جوانه این امکان را فراهم می‌آورد که بخشی از رزومه تحصیلی متقاضی توسط خود دانشگاه فردوسی مشهد تأیید شده باشد و شاید این بخش از رزومه وی بتواند بیشتر از نمرات کسب شده در مدرسه یا معدل دیپلم وی برای بررسی پرونده، قابل اعتنا باشد.

جامعه‌ای دانش‌محور

آموزشی معتبر

در اولین کالج دانشکاهی کشور

دکتر مجید میرزا وزیری؛ رئیس کالج دانشگاه فردوسی مشهد:
رسالت دانشگاه‌ها در دهه‌های اخیر به شکل بارزی تغییر کرده است. زمانی آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص در زمینه‌های آموزشی از وظایف اصلی دانشگاه برشمرده می‌شد و پس از آن، با تغییر رویکرد جوامع علمی، پژوهش مورد توجه بیشتری قرار گرفت. اخیراً آنچه به عنوان ملاک تأثیرگذاری دانشگاه در پیشرفت یک کشور تلقی می‌گردد، کارآفرینی دانشگاه و اشتغال‌پذیری محصولات انسانی دانشگاه‌هاست.

طبیعتاً رسالت اصلی یک نهاد با آئین‌نامه، بخشنامه و شیوه‌نامه قابل تبیین نیست و عامل اصلی در تعیین رسالت یک نهاد، تأثیری است که از نیازهای اجتماعی نشأت می‌گیرد.

مسأله محور بودن یک جریان موجب ایجاد موج اجتماعی می‌شود و اگر جامعه مشکلی را تعریف و منتشر کند، نهادهای علمی، اجرایی، صنعتی، اقتصادی و فرهنگی به ناچار در مسیر آن موج قرار خواهند گرفت.

همین امر است که باعث می‌شود اهداف، سیاست‌ها و دستورالعمل‌های این گونه نهادها نیازمند تغییراتی متغیر باشد. منظور از تغییرات متغیر در عبارت اخیر آن است که گرچه رشد تکنولوژی، تغییرات را به وجود می‌آورد، با این حال خود این تغییرات نیز به دلیل شتابی که تکنولوژی بر زندگی بشر وارد کرده نیازمند تغییر است و لذا هر سیستمی باید طوری طراحی گردد که به طور لحظه‌ای تغییر کردن این تغییرات را به صورتی خودکار طراحی کند تا همگام بودن سیستم با روند رشد، تضمین گردد. بدیهی است تغییرات مبتنی بر جلسات طولانی مدت کارشناسی و مبتنی بر نظامی سنتی نمی‌تواند شتاب لازم را دارا باشد و اگر سیستمی بخواهد مثلاً پس از شش ماه بررسی‌های کارشناسانه به نقطه تغییر برسد، دیگر این تغییر نمی‌تواند کارساز باشد و لازم است مجدداً به تغییری جدید فکر کند.

از سوی دیگر مسأله محور بودن موج درخواست از سوی مصرف کننده طبیعی که همان جامعه است، می‌تواند تغییری را به سیستم دیکته کند که از شتابی مطلوب برخوردار باشد.

این می‌تواند نسخه طلایی ترمیم سیستم‌های سنتی باشد و مسلماً کالج دانشگاه فردوسی مشهد نیز هنگامی در اجرای سیاست‌ها و اهداف خود موفق خواهد بود که به این نسخه طلایی عمل کند.

امروزه اشتغال‌پذیری جوانان تحصیل کرده، که ناب‌ترین محصول هر مجموعه علمی برجسته‌ای تلقی می‌شوند، از اولویت نخست برخوردار است. این دستوری است که نیاز جامعه به ما دیکته می‌کند؛ املائی که ما مجبور به نگارش آن هستیم.

بنابراین و با توجه به این نیاز ضرب‌الاجل جامعه فعلی، سیاست کالج باید بر این باشد که بستر لازم را برای اشتغال‌پذیری دانشجویان و دانش‌آموختگان فراهم کند. آموزش، پژوهش، مهارت‌ورزی و تجربه‌اندوزی هنگامی ارزشمند خواهند شد که در خدمت این سیاست اصلی به کار گرفته شوند و از این رو ما به جای آن که به سیاهه توانایی‌های خود برای عرضه نگاه کنیم، باید به فهرست نیازهای بیرونی تعریف شده از جامعه نظر افکنیم و سعی کنیم تمام توانایی‌های خود را برای آینده‌سازی شغلی خانواده بزرگ دانشگاه فردوسی مشهد فراهم آوریم.

ما معتقدیم مسیر سنتی تعریف شده از توانایی مبتنی بر دانش در دانشگاه به سمت جامعه، اثربخش نیست و بالعکس اگر مسیری از نیازهای جامعه به سمت دانشگاه را مورد بررسی قرار دهیم بهتر می‌توانیم داشته‌های خود را در خدمت بهتر شدن جامعه قرار دهیم.

کالج دانشگاه فردوسی مشهد، رسالت اصلی خود را تأثیرگذاری اجتماعی به منظور تبدیل دانایی به دارایی می‌داند و معتقد است دارایی جامعه در صورتی رشد خواهد کرد که دانایی نهادهای دانشگاهی به شکلی هدفمند و مسأله محور مورد استفاده قرار گیرد.

امید است این سیاست بتواند ما را به اهداف واقعی نزدیک‌تر گرداند. بی‌تردید انجام کار برای ما بسیار مهم‌تر از آمار کار است و معتقدیم بهترین منتقد، جامعه‌ای است که انتظار دارد مسائلش دیده شود و با نگاهی خردمندانه حل گردد.

گفتگو با دکتر مجید میرزاوزیری پیرامون اهداف و سیاست مورد نظر ایشان برای کالج دانشگاه فردوسی مشهد:

- جناب آقای دکتر میرزاوزیری، لطفاً بفرمایید چه اهداف و سیاست‌هایی را برای کالج مد نظر دارید.

+ + احقیقت امر این است که تصور می‌کنم برنامه‌ها، اهداف و سیاست‌های کالج از همان ابتدا تاکنون به قدری خوب تعریف شده که نیازی به بازنگری ندارد. این را از روی تعارفات رسمی نمی‌گویم بلکه معتقدم واقعاً حقیقت امر همین است؛ بنابراین به دنبال تغییر اهداف و مسیر پیش روی کالج نیستیم اما احساس می‌کنم موج ایجاد شده توسط نیاز جامعه، این الزام را ایجاد می‌کند که ما همیشه به دنبال شیوه‌های جدید برای رسیدن به اهداف باشیم. تغییر نگاه جامعه به امر آموزش، پژوهش، مهارت، حرفه، درآمدزایی، اشتغال و تجربه باعث می‌شود که هر لحظه شیوه‌ها به روز شوند و ترمیم یابند.

- اگر امکان دارد در مورد ثابت بودن اهداف و سیاست‌ها و متغیر بودن شیوه‌ها بیشتر توضیح دهید.

+ + ببینید. هدف باید ارتقاء توانایی باشد. هم برای خانواده دانشگاه بزرگ فردوسی مشهد و هم برای جامعه. در این تردیدی نیست. طبیعتاً همه مدیران چنین هدفی را دنبال می‌کنند؛ اما مهم این است که تعبیر ما از توانایی چیست. ممکن است تربیت نیروی آموزشی به توانایی تعبیر گردد یا ارتقاء رتبه دانشگاه در پژوهش را توانایی بدانیم. از سوی دیگر نیاز نسل جوان و جامعه در تعریف مشاغل جدید و کمرنگ شدن برخی مشاغل شاید این تعبیر را ایجاد کند که در تعریف توانایی بر اساس اشتغال‌پذیری باید یک بازنگری صورت پذیرد. همه اینها را می‌توان شیوه‌های جدید برای رسیدن به همان هدف اصلی افزایش توانایی دانست.

- و در این میان درآمذزایی چه نقشی دارد؟

+ + در حکمی که رئیس محترم دانشگاه برای من مرقوم فرموده بودند تعبیر زیبای «تبدیل دانایی به دارایی» برای من بسیار دلنشین بود. تفسیر من این است که باید در جهت تبدیل دانش دانشگاهیان به افزایش دارایی محصولات دانشگاه و نیز جامعه گام برداریم. اگر فارغ‌التحصیلان ما که نفیس‌ترین محصول علمی دانشگاه هستند برای ورود به بازار کار و جامعه، توانا و دارا نباشند، در اثر آن عدم تأثیرگذاری اجتماعی به وجود خواهد آمد و لذا نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که قطعات جورچین جامعه تصویری زیبا را پدید آورند. فراموش نمی‌کنیم که هدف اصلی همه ما باید بهتر کردن جامعه‌ای باشد که در آن زندگی می‌کنیم.

- و شیوه شما برای رسیدن به این هدف چیست؟

+ + من برای خودم یک تقسیم‌بندی به این صورت تعریف کرده‌ام: پیش از دانشگاه، حین تحصیل، بعد از فارغ‌التحصیلی و بین‌المللی‌سازی. این تقسیم‌بندی می‌تواند آئینه‌ای پیش روی من باشد که شیوه‌های مناسب را برایم ترسیم کند. ما لازم است برای آشناسازی دانش‌آموزان خوب با دانشگاه کاری بکنیم. حتی لازم است واسطه‌ای میان مدرسه و دانشگاه باشیم؛ تعبیری که معمولاً از کلمه کالج برداشت می‌شود. به علاوه شاید بتوانیم کاری بکنیم که دانش‌آموزان بتوانند برخی از دروس پایه دانشگاهی را در سال آخر تحصیل مدرسه‌ای خود بگذرانند. این می‌تواند به شناخت آنها از رشته‌های دانشگاهی پیش رو کمک کند و حتی شاید باعث شود که در دوره دانشگاهی خود شتاب بگیرند. در طول تحصیل نیز لازم است آموزش‌های آزاد برای ارتباط با صنعت، بازار و محیط‌های کاری افزایش یابد. مهارت‌ورزی و حرفه‌اندوزی باید مورد توجه بیشتر باشد و دانشگاه وظیفه دارد نقشی شتاب‌دهنده برای شکل‌گیری مجموعه‌های کاری دانشجویی را ایفا کند. اینها همه شاید در شرح وظایف و اختیارات کالج نباشد اما سیاست کالج دانشگاه به عنوان بخشی از دانشگاه باید بر این مترتب باشد که شیوه‌های مناسب برای چنین هدفی را فراهم سازد. از سوی دیگر استفاده از فارغ‌التحصیلان دانشگاه می‌تواند به عنوان حلقه واسط بین مدرسه و دانشگاه یا دانشگاه و صنعت و بازار بسیار مفید باشد. طبیعتاً ارتباط با فارغ‌التحصیلانی که برای ادامه تحصیل یا کار به کشورهای دیگر رفته‌اند می‌تواند خط ارتباطی مؤثر، ارزشمند و قدرتمندی را برای بین‌المللی‌سازی تبیین کند. این آئینه پیش روی من است. این که تا چه حد قادر به مشاهده تصویر روشنی در این آینه باشم یا تا چه حد بتوانم چنین تصویرهایی را تجسم بخشم به پشتکار، مدیریت و تجربه وابسته است؛ بضاعتی که در آستینم نیست و امیدوارم با مشورت گرفتن از بزرگان دانشگاه و مدیران قبلی کالج به شکلی هرچند ضعیف کسب کنم.

- ایده‌های جالبی برای شیوه‌هایی نو به نظر می‌رسد. آرزو می‌کنم در انجام این ایده‌ها موفق باشید.

+ + از دعای شما متشکرم. دانشگاه فردوسی مشهد از نعمت استادان بزرگ و تأثیرگذار برخوردار است و من مستظهر به وجود ایشانم.

توصیه‌های بهداشتی اخیر موجب شده که درصد بالایی از معلم‌ها و استادان در فکر آموزش غیر حضوری باشند. نرم‌افزارها، سایت‌ها و اپلیکیشن‌های متنوعی برای این کار از قبل طراحی شده بوده که هم‌اکنون بیشتر مورد توجه یاددهندگان و یادگیرندگان قرار گرفته است. هر کدام از این ابزارها محاسن و معایبی دارد که باعث می‌شود قسمت‌هایی از امر آموزش پررنگ‌تر واقع شوند یا مورد غفلت قرار گیرند.

من فهرستی از موارد و نکات مهم در امر آموزش را برای خود یادداشت کرده‌ام تا مراقب باشم در انجام وظیفه معلمی‌ام هیچ کدام از آنها از قلم نیفتد. اجازه دهید این فهرست را با هم مرور کنیم:

- لازم است شاگرد در طی فرآیند تهیه محتوا قرار گیرد. این فرق مهم کلاس درس و کتاب است. شما در یک برنامه آموزش آشپزی نمی‌توانید صرفاً تصویری از غذای طبخ شده را نمایش دهید چرا که لازم است فرآیند طبخ را نیز به نمایش بگذارید. شاگرد باید کلمه به کلمه با معلم خود در مشاهده موضوع مورد یادگیری همراه باشد و مشاهده تصویر یک پاراگراف از یک کتاب، تأثیر آموزشی مفیدی ندارد.
- باید در طول تدریس، پرسش و پاسخ بین شاگرد و استاد در بگیرد تا هضم مطلب آسان شود. پخش یک فیلم یک سویه که معلم به تدریس می‌پردازد و متعلم امکان پرسش کردن را ندارد یادگیری را از مسیر خود دور می‌سازد.
- راز چشم‌ها در تدریس باید مورد توجه قرار گیرد. معلم با نگاه کردن به چشم‌های شاگردان خود می‌فهمد که جمله بعدی‌اش چه می‌تواند باشد و چگونه باید مسیر جاده یاد دادن را در ذهن شاگردان خود طی کند.
- استاد و شاگرد باید از حال هم در زمان کلاس آگاه باشند. اگر یکی از این دو، حس ادامه کار را نداشته باشد از تأثیر یاددهی کاسته خواهد شد. معلم با کشف درست روحیه شاگرد خود فضای آموزش را مهیا می‌کند و شاگرد از نگاه استاد می‌فهمد که فراز و نشیب موضوع درسی و نقاط بحرانی محتوای آموزشی چیست.
- استاد باید به سؤالات شاگردانش در بیرون از کلاس نیز پاسخ گوید و وقتی را برای انگیزه‌بخشی در بیرون از کلاس صرف کند. اگر این کار توسط استاد امکان‌پذیر نباشد لازم است از دستیار آموزشی بهره‌گیرد.
- کوئیزها و پیش‌امتحان‌ها، گرچه به اهمیت امتحان اصلی نیستند، محک خوبی برای بررسی میزان توانایی شاگرد به دست می‌دهند. لازم است این امکان حداقل به صورت خود-آزمون برای شاگرد فراهم شود.
- تعیین تکالیف درسی و فراهم کردن شیوه‌ای مناسب برای دریافت و تصحیح تکالیف، امکان باز-یادگیری را برای شاگردان فراهم می‌آورد و نباید مورد غفلت واقع شود.

استفاده از تکنولوژی‌های هوشمند، نسخه‌های الکترونیکی کتاب و جزوه، اپلیکیشن‌های از پیش طراحی شده و شبکه‌های اجتماعی این امکان را به وجود می‌آورد که همه ابعاد آموزش مورد توجه قرار گیرد. شاگردان می‌توانند به شکل آموزش معکوس، کتاب و جزوه الکترونیکی را مطالعه کنند، کلیپ‌های آموزشی را ببینند، به ارتباط زنده با استاد بپردازند، در فضایی گروهی پاسخ‌دهی به اشکالات درسی دیگر شاگردان را مشاهده و جست‌وجو کنند، خود را با آزمون‌های هوشمند بیازمایند و تکالیف درسی خود را تحویل دهند. همه این ابعاد در کنار هم می‌تواند ترکیبی مناسب از شبیه‌سازی یک کلاس درس حضوری را در ارائه‌ای غیر حضوری فراهم آورد.

لازم است در آموزش غیر حضوری این روزها، از حال هم با خبر باشیم و راز چشم‌ها را در کلاس درس خود فراموش نکنیم. مطمئناً به زودی همگی مجدداً در کنار هم و در کلاس درس حضوری، مثل قبل در مسیر آموزش گام بر می‌داریم.

فصل‌نامه خبری ترویجی معاونت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

سر‌دبیر: دکتر رضا پیش‌قدم

مشاور سردبیر: دکتر محسن نوغانی

صفحه‌آرایی: دکتر حمید مسعودی

آدرس: دانشگاه فردوسی مشهد، مرکز آموزش، یادگیری و سنجش (آیس).

تلفن: ۰۵۱ - ۳۸۸۰۴۲۲۰

آدرس سایت: vpap.um.ac.ir

❖ دانشگاهیان گرامی می‌توانند مطالب تحلیلی خود را جهت درج در فصلنامه به مرکز آیس ارسال نمایند.